

Віктор АТАМАНЕНКО
(Острог)

ОПИСОВО-СТАТИСТИЧНІ ДЖЕРЕЛА ДО ІСТОРІЇ НАСЕЛЕННЯ ВОЛОДИМИРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.

Місто Володимир посідає значне місце в історії Волині XVI – XVII ст. На його прикладі можна розглядати різноманітні аспекти життєдіяльності державного міста. Вони тією чи іншою мірою знайшли відображення в сучасній історичній науці¹, але не в усій повноті, причому окремі сюжети залишаються поза увагою дослідників. До таких можна віднести дотичну до ранньомодерного Володимира історико-демографічну проблематику. Її дослідження не може не спиратися на відповідні джерела. Останній аспект історії Володимира не дістав належної джоннознавчої, історіографічної та археографічної розробки в сучасній науці. В той же час, основний масив джерел описово-статистичного характеру, які є основою такого дослідження загалом введени до наукового обігу. Відтак, завданням даного повідомлення є характеристика джерел описово-статистичного характеру та їх інформативних можливостей для вивчення населення міста Володимир другої половини XVI – першої половини XVII ст.

Першими за часом джерелами описово-статистичного характеру, в яких знайшли відображення свідчення про населення державних міст Волині є “Ревізії” українських замків 1545 та 1552 рр.²

Перелік податків з володимирських міщан на користь старости включав у себе 1) верховщину, яка платилася на старосту з кожного будинку по 12 грошів, 2) капризну зкорчем, які варили мед і пиво по копі грошей, які лише пиво – по півкопи грошей, 3) підварне, одержуване під час ярмарків, 4) вагове воскобійне, 5) дерев'яне мито, яке мало йти на утримання шпиталю, але його частину намагався перебрати на себе замок³. Характер свідчень ревізії дає можливість визначити чисельність міщан, які перебували під старостинським контролем. В даному випадку йдеться про міщан, які користувалися правами самоврядування, а староста збирав з них державні податки. Зрозуміло, що в місті жителів було більшим, зважаючи на церковні та шляхетські юридики. Вказання загальних розмірів прибутків у ревізії 1545 р. дає можливість встановити розміри міста та кількість корчем. Так, верховщина вибиралася з 200 будинків, капщизна – з 30 корчем, які ситили мед та варили пиво і 60 корчем, які тільки варили пиво⁴. Ревізія 1545 р. не містить переліку міських юридик, але подає свідчення про кількість міських підданих кн. Сангушків, яких на час створення документу було більше за 64⁵.

Наступне державне обстеження Волині відбулося у 1552 р. В ньому, на відміну від ревізії 1545 р., відобразилися конкретні історико-демографічні показники. За підрахунками перших дослідників цієї ревізії, в місті було 243 міщанських будинки (очевидно, міської юрисдикції) та будинків на різноманітних, світських та духовних юри диках, 191 дім⁶. Окрім того, за міським парканом мав 60 підданих кн. Дмитро Сангушко⁷. Таким чином, з врахуванням останніх, кількість будинків міського та приватновласницького присудів була майже однаковою, а загальні розміри міста свідчили про те, що воно на середину XVI ст. було одним з найбільших на території Волині.

Напередодні Люблінської унії для державних міст Волині було впроваджено переведення у грошовий платіж підводної повинності (повоз). Про те, що володимирські міщани її виконували свідчать згадки в ревізії 1545 р. Так якщо для Луцька реєстри вибирання таких грошей, які збереглися за 1564 – 1569 рр., стали предметом дослідження⁸, то стосовно Володимира вони спеціально не розглядалися. Збереглися реєстри вибирання підводних грошей для Володимира за 1569, 1570 та 1576 (польськокомвний) роки, але деякі, можливо, не в повному обсязі⁹. Так, наведені в кінцевій частині реєстру за 1569 р. сумарні дані, тим не менш, містять загальну характеристику міста. Реєстри вибирання підводних грошей Володимира мають цікаву побудову. В них платежі за різні заняття та домоволодіння по кожній з міських ділянок подано окремо. Відтак імена міщан в документі повторюються по кілька разів, що може призвести до

неточностей в обрахунках¹⁰. Самі реєстри подають структуровану за об'єктами сплати – будинки, земельні угіддя, городи, торгівля, ремесло – інформацію.

Реєстр сплати підводного податку 1570 р., як і інші такого роду документи, містить перелік міщан. На цей час під магдебургською юрисдикцією перебували частини Володимира у середмісті (42 будинки), Зап'ятничі, (70 будинків) Заваллі (16 будинків), Залужжі (17 будинків) та Засмоччі (34 будинки). Міщанами було заплачено також за 14 закладів торгівлі пивом 5 торгу пивом та медом та 1 – медом. Якщо в місті на 1569 р. знаходилося 40 єврейських будинків, то для 1570 р. свідчення відсутні. Джерела рідко фіксують дані про поєднання міщанами різних видів діяльності. Реєстр в цьому відношенні таку інформацію містить. Виключно від торгівлі сплачували податок мешканці Засмоччя. По два види діяльності (в тому випадку і коли поєднувалося користування землею («пашня») та городом) могли поєднувати мешканці інших передмість. В середмісті її кількість зростає до трьох, а в одному випадку – до чотирьох (відомий володимирський міщанин Василь Капля, кий платив також із двох будинків). В діяльності володимирських міщан помітно переважало заняття торгівлею, в тому числі й шинк. Зрештою, торгували – своєю продукцією – й ремісники. Серед тих, котрі на 1570 р. не займалися торгівлею, було 8 ремісників, 34 користувачі міської землі та 3 – міських городів.

Уточнення свідчень реєстрів підводного податку можливе на основі інших груп джерел. Так, входження Волині до складу Польщі мало наслідком творення нових категорій описово-статистичних джерел – податкової документації. Поборові документи частково опубліковані¹¹, але частина з них залишається невиданою Реєстр вибирання спеціальних поборів з державних та духовних володінь зберігся тільки за 1570 р.¹² Важливе інформаційне навантаження має реєстр вибирання шосу з м. Володимира за той же 1570 р., оскільки він містить перелік міщан та міських юридик¹³. Дані про чопове включалися до поборових реєстрів, але існували й окремі реєстри вибирання цього податку¹⁴. Міська юридика кн. Р.Сангушка представлена в первинному поборовому реєстрі за, очевидно 1571 р., він оскільки згадується як померлий, Турійської волості, якій вона адміністративно, схоже, підпорядковувалася¹⁵. В первинних поборових відобразилися також юридики кн. М. Чорторийського, володимирського єпископа та описи монастирських (Зимненського та Спаського) маєтків¹⁶.

1570 р. шос було вибрано з 22 ринкових, 248 вуличних, 63 шляхетських та 184 передміських будинків, а також від 171 міської загороди (городницькі наділи міщан або міські городники), 100 перекупнів та 68 ремісників¹⁷. Крім того, з духовних володінь було вибрано податок з передміських підданих луцького біскупа (3), володимирських плебана (19) та пріора (9 новоосаджених біля костелу городників)¹⁸, а також з юридики єпископа (39 різної категорії будинків)¹⁹. Поголовне з єврейського населення міста було вибрано з 180 осіб²⁰. Як і в 1545 р., міщани відмовлялися платити з міської ріллі. Шляхетські юридики, крім значного числа шляхетських будинків, на 1581 р. належали кн. Ф. Сангушку (4 різники та 2 пекарі на Михайлівському передмісті), Загоровській (2 пекарі та 1 перекупень на Млинівському передмісті)²¹.

Другий блок податкових документів становлять реєстри подимного, впроваджені в зв'язку реформою 1629 р. Набагато більшу важливість реєстрів подимного, запроваджених в зв'язку з податковою реформою в Речі Посполитій, як перш за все історико-демографічного джерела відзначали всі їх дослідники, починаючи від О.І. Барановича²². Подимний реєстр фіксує у Володимирі 523 будинки, але на середину 30-х рр. XVII ст. місто спустіло. О.І. Баранович встановив, що на 1629 р. міських осель було 349, а решта перебувала в складі юридик²³. Можна вважати, що протягом майже півстоліття до складання подимного реєстру головне місто повіту помітно виростало.

Найпізнішим, очевидно, для розглядуваного періоду джерелом описово-статистичного характеру є подавчий інвентар Володимирського староства 1636 р.²⁴ Він не може претендувати на повноту свідчень, оскільки стосується виключно старостинської юрисдикції, яка не охоплювала всього населення Володимира та повіту. Але низка важливої інформації, відсутньої в інших різновидах описово-статистичних джерел в ньому присутня. Перш за все це стосується опису замку, створеного після майже сторічної перерви з часу ревізій середини XVI ст.

Він фіксує певний економічний занепад міста і вказує на причину цього з точки зору укладів документу – це спустошення віджовнірів. Йдеться, скоріше за все, про стації, лежі та, можливо, пересування через місто військових підрозділів. Це, а також значна кількість юри

дик, приводило до збитків у прибутках як міщан, так і держави. На 1636 р. в місті було біля двох десятків шляхетських юридик (більш – менш 18)²⁵. Але такі знаходилися і у власності духовенства, а отже їх було більше. На цей час під магдебургською юрисдикцією перебували частини Володимира у середмісті, Зап'ятничих, Заваллі, Залужжі та Засмоччі.

Свідчення джерел не дають в усій повноті говорити про просторову організацію Володимира. Так, автори монографічного дослідження, присвяченого соціотопографії Володимира, вказують на її комбінований характер стосовно розглядуваного періоду, який поєднував. При цьому назви володимирських вулиць не називаються. Важко говорити і про їх фіксацію у актових книгах. Натомість деякі з розглянутих вище описово-статистичних джерел свідчать про їх наявність. Так, ревізія 1545 р. називає вулицю Криву, ревізія 1552 р. вказує на наявність Ринку, інвентар 1636 р. також відзначає існування Ринку, на якому знаходився 21 будинок, 14 будинків та 7 «голих ґрунтів» у вулицях, які перебували під магдебургським присудом²⁶. Крім того, інвентар згадуючи єврейські будинки, зазначає, що вони розташовувалися на вулиці («своя вулиця», яка, очевидно мала традиційну назву Жидівська), яка йшла від Ринку. Не підлягало замковому присуду єврейське населення міста, яке проживало «на паркані» (парканники) та в юридіці (на ґрунті) Лагодовських. Тут же Залужжя, Завалля, Зап'ятниче та Засмоччя названі передмістями.

Таким чином, навіть загальна побіжна характеристика описово-статистичних джерел, які стосуються Володимира свідчить про їх значні інформативні можливості для вивчення різних сторін, перш за все, демографічної, соціальної та економічної історії краю. Їх видова різноманітність створює підстави перевірки вірогідності свідчень та досить повного та ґрунтовного дослідження. Документи описово-статистичного характеру, які містять свідчення по Володимиру та інших волинських містах, мають стати і предметом окремого джерелознавчого дослідження.

Реєстръ браня грошей подводных за рок семдесяи з места отданого

Данко Давыдович от дому в (= 2) гр дал

Станислав Губа от дому в гр дал

Якуб Мозол от дому в гр дал

Тишко Парсулевич от дому в гр дал

Трохим Крамар от дому в гр дал

Степан Гук от дому в гр дал

Ярмош Осприлы от дому в гр дал

Гриц Хаценка от дому в гр дал

Денис Чешиченя от дому в гр дал

Сенко Мордачевич от дому в гр дал

Игнат Панченя от дому в гр дал

Курило Василевич от дому в гр дал

Ониско Казирод от дому в гр дал

Петрашко Балбир от дому в гр дал

Ванюта Степанович от дому в гр дал

Дорош Трохимович от дому в гр дал

Степан Кушнир от дому в гр дал

Сенко [Онискович] от дому в гр дал

Ферпонтеи Познич от дому в гр дал

Василей Капля от дому в гр дал

Василей Капля от дому [Якимкова] в гр дал

Данило Салник от дому в гр дал

Васко Ковал от дому в гр дал //

Волос Семенович от дому в гр дал

Летвойсын Кушнир от дому в гр дал

Гаврило Познич от дому в гр дал

Игнат Швец от дому в гр дал

Радко Мордачевич от дому в гр дал
Кунацкии Матфеевич в гр дал
Лучка Скрипка от дому в гр дал
Завада Степан от дому в гр дал
Левко Тесля от дому в гр дал
Петрашко Голополосеня в гр дал
Федко Вихтевич от дому в гр дал
Гурковая от дому в гр дал
Юско Ковал от дому в гр дал
Яхим Золотар от дому Родковского в гр дал
Сидор Святкореня от дому в гр дал
м (= 30) грош
Миско Трилевич от дому в гр дал
Васко Барбир от дому в гр дал
Стахник Слюсар от дому в гр дал
Мар²⁷ Ковал от дому Недилентятина в грошеи даль
ли

Место от торгу

Данко Давыдович от торгу гр дал
Якуб Мозол от торгу гр дал
Тишко Парсулевич от торгу гр дал
Степан Гук от торгу гр дал
Ярмош Осприлы от торгу гр дал
Гриц Хаценя от торгу гр дал
Сенко Мордачевич от торгу гр дал
Левко Степанович от торгу гр дал
Василеи Капля от торгу гр дал
Данило Салник от торгу гр дал
Завода Степан от торгу гр дал
Гурковая от торгу гр дал
ві грош

За рок о (= 70) з места от шинку пива

Денис Чениеня от пива гр дал
Курило Василевич от пива гр дал
Ониско Казирод от меду гр дал
Ванюта Степанович гр дал
Дорош Трохимович от пива гр дал
Левко Степанович от пива гр дал
Трепонтии Позныч от пива гр дал
Василеи Капля от пива и меду в гр дал
Васко Ковал от пива гр дал
Волос Семенович от пива и меду в гр дал
Гаврило Познич от пива гр дал
Радко Мордачевич от пива гр дал
Кунацки Матфиевич от пива гр дал
Завада Степан от пива и меду в гр дал
Юско Ковал от пива и меду в гр дал
Яхим Золотар от пива и меду в гр дал
Андрии Конон от пива и меду в гр дал
Любка Верветчиная от пива гр дал
Бартош от пива гр дал
Гарасым Андреевич от меду и пива два гроши дал

ек грош²⁸
к грош

Место от пашни за рок о

Ярмош Осприлыи от пашни s гр дал
Гриц Хацения от пашни s гр дал
Василеи Капля от пашни s гр дал
Волос Семенович от пашни s гр дал
Васко Зинченя от пашни s гр дал
Костюк Козлич от пашни s гр дал
sa грош

Место за рок о ремесники

Курило Василевич от ремесла гр дал
Ониско Казирод от ремесла гр дал
Петрашко Балбир от ремесла гр дал
Степан Кушнир от ремесла гр дал
Васко Ковал от ремесла гр дал
Мартин Кушнир от ремесла гр дал
Игнат Швец от ремесла гр дал
Радко Мордачевич от ремесла гр дал
Кунацкии Матфеевич от ремесла гр дал
Левко Тесля от ремесла гр дал
Петрашко Голополосеня гр дал
Федко Вихтевич от ремесла гр дал
vi гр

Юско Ковал от ремесла гр дал
Яхим Золотар от ремесла гр дал
Опанас Ковал от ремесла грош дал
Ивашко Дроценя от ремесла гр дал
zi грош
Стецко Слюсар от слюсарства гр дал
Васко Балбир от ремесла гр дал
Стахник Слюсар от слюсарства гр дал
Марко Ковал от ковалства гр дал
и грош

Реистръ браня грошеи подводныхъ за рок о изъ Запятьничя

Антон Воронович от дому два гроши дал
Павель Крутовусъ от дому в гр дал
Миско Кислович от дому два гр дал
Занко Грицевич от дому два гроши дал
Федко Порядня от дому в гр дал
Савка Вороневич от дому в гр дал
Маско Михалкович от дому в гр дал
Федец Кривонос от дому в гр дал
Наумъ Плющъ от дому в гр дал
Корнии Сенкович от дому в гр дал
Дмитръ Богданович от дому в гр дал
Мисско Холява от дому в гр дал

Тимош Сачъкович от дому в гр дал
Иванъ Шехъ от дому два гр дал
Гордеи Хилченя от дому два гр дал
Илко Воронович от дому в гр дал
лв

Процевич от дому в гр дал
Гаврило Кунцевич от дому в гр дал
Федко Попович от дому в гр дал
Левко Повхович от дому в гр дал
Миско Яремиевич от дому в гр дал
Малии Пилипеня от дому в гр дал
Охрем Пелепелушеня от дому в гр дал
Гринець Елошевич от домуд ав гр дал
Васко Лагода от дому в гр дал
Яцко Сычик от дому в гр дал
Тимошъ Юркович от дому в гр дал
Лучка Огородникович от дому в гр дал
Кунець Ярошевич от дому два гр дал
Ивашко Кислович от дому два гр дал
Андрушко Тученя от дому два гр дал
Кузма Веревичъ от дому два гр дал
Стецко Хилченя от дому в гр дал
Дорошъ Хилченя от дому в гр дал
Палченя Ивашко от дому в гр дал
ли грош

Левко Маркович от дому в гр дал
Тимош Тишкович от дому в гр дал
Остап Полешенович от дому в гр дал
Васко Посквитанович от дому в гр дал
Иван Худуха от дому в гр дал
Опанас Ковал от дому в гр дал
Ганъка Аршиновая от дому в гр дала
Сенъ Козаковичя от дому в гр дал
Федковая Процутич от дому в гр дала
Лука Савчыч от дому в гр дал
Олехно Воронович от дому в гр дал
Богдаш Михалченя от дому в гроши дал
Васко **Нештркович** от дому в гр дал
Федко Товстопятеня от дому два гроши дал
Ивашко Неделеня от дому в гр дал
Яцко Антонович от дому в гр дал
вл

Хома **Грицевич** от дому в гр дал
Сенъко Радкович от дому в гр дал
Миц Максименя от дому в гр дал
Кицвая от дому в гр дал
Лукъянъ Полхович от дому в гр дал
Демид Раевич от дому в гр дал
Харченя от дому в гр дал
Грицко Пилипеня от дому в гр дал
Ивашко Дроценя от дому в гр дал

Гриц Ярошевич от дому в гр дал
Иванъ **Чорович** от дому в гр дал
Гордеи Тесля от дому в гр дал
Нестер, **Редкозубовое** зят, от дому в
ск грош
Влас Конобович от дому в гр
Пуп Трохим от дому в гр дал
Ивашко Дашченя от дому в гр дал
Стецко Слюсар от дому в гр дал
Щасный от дому в гроши дал
Валентии Кравец от дворища Малечковского в гроши дал
[ив] грош

Реистръ браня грошей подводных за рок о от пашни изъ Запятнича

Антон Воронович от пашни s гр дал
Павел **Крутовус** от пашни s гр дал
Маско Кислович от пашни s гр дал
Занко Грицевич от пашни s гр дал
Маско Михалкович от пашни s гр дал
Федец Кривонос от пашни s гр дал
Наумъ Тимош от пашни s гр дал
Дмитръ Богданович от пашни s гр дал
Илко Воронович от пашни s гр дал
Прокоп Процевич от пашни s гр дал
Федко Попович от пашни s гр дал
Миско Яремиевич от пашни s гр дал
Васко Лагода от пашни s гр дал
Тимошь Юркович от пашни s гр дал
Лучка Грицович от пашни s гр дал
Кунец Ярошевич от пашни s гр дал
Ивашко [Кислович] от пашни s гр дал
Дорошь [Хилченя] от пашни s гр дал
[ро] грош

Опанас Ковал от пашни шест гр дал
Федковая Процутич от пашни s гр дал
Лука Савич от пашни s гр дал
Олехно Воронович от пашни s гр дал
Богдан Михалченя от пашни s гр дал
Федко Товстопятеня от пашни s гр дал
Хома Процевич от пашни s гр дал
Сенко Радкович от пашни s гр дал
Кицкая от пашни s гр дала
Лукиян Полхович от пашни s гр дал
Харченя от пашни s гр дал
Грицко Пилипеня от пашни s гр дал
Нестерец, Козубовои зят, от пашни s гр дал
oi грош

Реистръ браня грошей подводных за рок о изъ Запятнича от огородов

Маско Михалкович от огороду гр дал
Дмитръ Богданович от огороду гр дал
Приц Мискович от огороду гр дал
Прокоп Пърочевич от огороду гр дал

Федко Попович от огороду Иличицког гр дал
Тот же Федко Попович от огороду Масечковског грош дал
Васко Москвитинович от огороду гр дал
Яцко Антонович от огороду гр дал
Грицко Пилипеня от огороду гр дал
Иван Чернокаль от огороду гр дал
Хома Радкевич от огороду гр дал
Яремеи Пилипеня от огороду грошъ дал
[iv] гр

Реестръ браня грошей подводных за рокъ о из Запятнича от торгу

Занко Гричевич от торгу грошъ дал
Савка Воронович от торгу гр дал
Иван Шехъ от торгу грош далъ
Гордеи Хилченя от торгу гр дал
Левко Повъхович от торгу гр дал
Охрем Пелепелушеня от торгу гр дал
Гринец Кислович от торгу грош дал
Кунец Ярошевич от торгу гр дал
Палченя Ивашко от торгу гр дал
Ганъка Архимовая от торгу гр дал
Миц Максименя от торгу гр дал
Кицовая от торгу гр дала
Лукиан Полхович от торгу гр дал
Иван Чернокал от торгу гр дал
Нестер, Редкозубовой зят, от торгу гр далъ
ei грош

Реистръ браня грошей подводных за рок о Завалъя от домовъ

Иван Ковбеля от дому в гр дал
Лучка Солодовникъ от дому в гр дал
Васко Шепел от дому в гр
Иван Гарел от дому в гр дал
Костюкъ из валя от дому в гр дал м.б. Завалъя
Яцко Попович от дому в гр дал
Пашко Малашевич от дому в гр дал
Кацко из Завалъя от дому в гр дал
Миско Миля от дому в гр дал
Ярмошъ Вовкович от дому в гр дал
Маско Панченя от дому в гр дал
Андреи Комяга от дому в гр дал
Яцко Панкович от дому в гр дал
Жук Максимович от дому в гр дал
Микита Листопад от дому в гр дал
Ониско Вовченя от дому в грош дал
Копа д гр

Реистръ браня грошей подводных за рокъ о из Завалъя от пашни

Васко Шепел от пашни s гр дал
Костюк из Завалъя от пашни s гр дал
Яцко Попович от пашни s гр дал
Пашко Малашевич от пашни s гр дал
л грош
Жукъ Максимович от пашни s гр дал

Микита Листопад от пашни s грошеи дал
Давыд Комяжич от пашни s гр дал
мв гр

Реистръ браня грошеи подводных за рокъ о из Заваля от торгу

Иванъ Ковъбел от торгу гр дал
Лучка Солодовник от торгу гр дал
Васко Шепел от торгу гр дал
Иванъ Гарель от торгу грошъ дал
Костюкъ из Заваля от торгу гр дал
Кацко от торгу гр дал
Миско Миля от торгу гр дал
Андреи Комяга от торгу гр дал
Яцко Панкович от торгу гр дал
Ониско Вовченя
[Со]лодовник грош дал²⁹ //

405

Реистръ браня грошеи подводных за рок о зъ Залужья

Васко Попович от дому в гр дал
Иван **Баранович** от дому в гр дал
Васко Малышка от дому в гр дал
Демко Радкович от дому два гр дал
Марко Иконникович от дому в гр дал
Пац Яцевич от дому в гр дал
Антон Степанович от дому в гр дал
Левко Яцвич от дом два гр дал
Федко Ключник от дому в гроши дал
Прокопъ Мискович от дому в гр дал
Калиш Колинкович от дому в гр дал
Михаило Семенович от дому в гр дал
Поп Микулицкии от дому в гр дал
Яцко Малешченя от дому в гр дал
ки грош
Сахно Попович от дому в гр дал
Маско Мишкович от дому в гр дал
Бартуш от дому Юскова в гр дал
лд

Реистръ браня грошеи подводных за рокъ о из Залужя от пашни

Васко Попович от пашни s гр дал
Иван Баранович от пашни s гр дал
Марко Иконникович от пашни s гр дал
Пац Яцевич от пашни s гр дал
Антон Степанович от пашни s гр дал
Левко Яцевич от пашни s гр дал
Федко Ключник от пашни s гр дал
Прокопъ Мишкович от пашни s гр дал
Калиш Колинкович от пашни s гр дал
Михаило Семенович от пашни s гр далъ
Яцко Малешщеня от пашни s гр дал
Копа s грош³⁰

Реистръ из Залужья за рок о от огородовъ

Васко Попович от огороду гр дал

Марко Иконникович от огороду гр дал

Реистръ браня грошеи подводных за рок о из Залужья от торгу

Васко Малышка от торгу гр дал
Демко Радкович от торгу грош дал
Пац Яцевич от торгу грош дал
є грош/

Реистръ браня грошеи подводных за рок о изъ Засмучья

Матфеи Турчин от дому в гр дал
Иванъ Зентеня от дому в гр дал
Семен Макарович от дому в гр дал
Потап Кушнер от дому в гр дал
Васко Зынчич от дому в гр дал
Тот крамар от дому Па[човского] в гр дал
Калишъ Мацкович от дому в гр дал
Исаи Васкович от дому в гр дал
Гарасим Андреевич от дому в гр дал
Анъдреи Корнович от дому в гр дал
Пашко Андреевич от дому в гр дал
Иван Лос от дому два гроши дал
Марко Хилкович от дому в гр дал
Иванъ Чорток от дому два гроши дал
Левко Римар от дому два грош дал
Юшковая Вдова от му в гр дал
Макар Резникович от дому гр в дал
Грицко Молчанъ от дому в гр дал
Миско Бондар от дому в гр дал
ли

Петрина Парилович от дому в гр дал
Любка Верветчиная от дому в гр дал
Юнец Назарович от дому гр в дал
Павловая Вдова от дому в гр дала
Ротынка от дому два гр дал
Трохимъ Кузмич от дому два гроши дал
Ваць Тимошъценя от дому в гр дал
Васко Лаврененя от дому два гр дал
Савунъ Хилъкович от дому в гр дал
Бартушъ от дому два грош дал
Пон [Юряич]³¹ од дому два гроши дал
Яцко Занъценя от дому в гр дал
Климъ Трелевичъ от дому в гр дал
Янъ Горщар от дому в гр дал
Ивашко Шаповал от дому в гр дал
л грош
Зарицкого дворища не дано
л грош

Реистръ браня пнзеи подводных за рок о из Засмочя от ремесла

Потап Кушнир от торгу гр дал
Васко Зынчич от торгу гр дал
Калишъ Мацкович от торгу гр дал
Исаи Васковичъ от торгу грош дал

Пашко Андреевич от торгу гр дал
Марко Хилкович от торгу гр дал
Иванъ Чортокъ от торгу гр дал
Левко Римаръ от торгу грош дал
Юшковая Вдова от торгу грош дала
Марко Резникович от торгу грош дал
Грицко Молчан от торгу грошъ дал
Юнец Назарович от торгу грош дал
Калис Назарович от торгу гр дал
Павлова Вдова от торгу гр дала
Лапошка от торгу грошъ далъ
Трохим Кузмич от торгу гр дал
Вац Тимошченя от торгу гр дал
Васко Лавриненя от торгу гр дал
Савон Хилкович от торгу гр дал
Яцко Занъченя от торгу грошъ дал//
408
Клим Трелевич от торгу грош дал
Ян Горщар от торгу гр дал
кв грош

Summa wsithkiego poboru
hieniedzi podwodnich wedlug
thego rejestru czini
za rok 1570
kop litewskych 14/38
[далі рядок закритий печаткою]

Центральний державний історичний архів у м. Києві, Ф.44 «Вінницький гродський суд», оп. 1, од. збер. 1, арк. 397 – 408.

1. Сидоренко О.Ф. Волинь і місто Володимир у зовнішній торгівлі України другої половини XVI – першої половини XVII ст.// Минуле і сучасне Волині: Тези доповідей та повідомлень II Волинської історико-краєзнавчої конференції, 26-28 травня 1988 р. – Луцьк, 1988.- Ч. II.- С. 15-18; Заець А. Інститут вийтвіства в містах Волині XVI – першої половини XVII ст.// Центральна і Східна Європа в XV – XVIII століттях: Питання соціально-економічної та політичної історії: До 100-річчя від дня народження професора Дмитра Похилевича. – Львів, 1998.- С. 106-112; Старченко Н. Конфлікт у Володимирі 1566 р.: Варіант мікро історичного прочитання// Соціум. – К., 2003.- Вип..3. – С. 65-98; Кучинко М. Охріменко Г. Петрович В. Історія міста Володимира-Волинського від найдавніших часів до середини XX ст. (у світлі соціотопграфії). – Луцьк, 2004; Минуле і сучасне Волині та Полісся: Володимир-Волинський в історії України та Волині. – Луцьк, 2004; Минуле і сучасне Волині та Полісся: Олександр Цинкаловський і край. – Луцьк, 2008 та ін.
2. Źródła dziejowe.-Warszawa, 1877.-Т.VI. Литовська метрика. Книга 561: Ревізії українських замків 1545 року / Підготував В. Кравченко. - Київ, 2005.
3. Źródła dziejowe. – S. 79-80; Литовська метрика. Книга 561: Ревізії українських замків 1545 року / Підготував В. Кравченко. - Київ, 2005. – С. 179 – 180.
4. Źródła dziejowe....-Т.VI.- S. 79-80.
5. Литовська метрика. Книга 561... – С. 170.
6. Baliński M., Lipiński T. *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym.* – Т. II. – Warszawa, 1845. – S. 1416 – 1417.
7. Там само. – S. 1417.
8. Крикун М.Г. Населення Луцька в 60-ті рр. XVI ст.// Минуле і сучасне Волині...-Луцьк, 1985.- С. 231-232.
9. Центральний державний історичний архів України в м.Києві.- Ф.44 “Вінницький гродський суд”.- Оп.1.- Од. збер. 1.- Арк. 123-131зв., 397-408, 763-772зв.
10. Атаманенко В. Описово-статистичні джерела до історії Володимира та староства// Минуле і сучас-

- не Волині та Полісся: Володимир-Волинський в історії ... – С. 5.
11. Źródła dziejowe.-Warszawa, 1877.-Т.ХІХ.
 12. Archiwum Główne Akt Dawnych.-Archiwum Skarbu Koronnego.- Dział I.- № 31. – К. 166.
 13. Там само. – К. 183.
 14. Źródła dziejowe...- Т.ХІХ.
 15. Центральний державний історичний архів України в м.Києві.- Ф.44 ...- Арк. 322-322зв.
 16. Там само.- 713зв.-714, 721, 793зв., 814.
 17. Archiwum Główne Akt Dawnych.-Archiwum Skarbu Koronnego.- Dział I.- № 31. – К. 168v.
 18. Там само. – К. 165
 19. Там само. – К. 167v.
 20. Там само. – К. 169.
 21. Там само. – К. 553v.
 22. Баранович О.І. Залюднення України...- С. 7-13; Крикун Н.Г. Источники и историография...- С. 170; Його ж. Документальные источники по истории населения Правобережной Украины кануна и периода освободительной войны украинского народа 1648 – 1654 гг.// Проблемы историографии и источниковедения истории СССР.- Днепропетровск, 1979.- С. 129; Його ж. Чисельність населення...- С.72-75; Horn M. Zaludnienie województwa bełskiego w r. 1630// Roczniki dziejów społecznych i gospodarskich.- 1959.-Т.ХХІ.- S. 67-97; Giejsztorowa I. Źródła i szacunki...- S. 584.
 23. Баранович О.І. Залюднення України...- С. 75.
 24. Archiwum Główne Akt Dawnych.-Archiwum Skarbu Koronnego.- Dział LVI.- №W.5; Атаманенко В. Описово-статистичні джерела до історії Володимира...
 25. Атаманенко В. Описово-статистичні джерела до історії Володимира...
 26. Там сасмо.
 27. Має бути «Марко»
 28. Закреслено дані про одну особу
 29. Написано на полі вздовж сторінки
 30. Далі заголовки та чотири імені закреслено
 31. Можливо, «Горяин»